

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet
Virksomhetsstyring
Pb. 2233
3103 TØNSBERG

Deres ref
2022/50894-11

Vår ref
22/1692-3

Dato
23. mai 2022

Svar på henvendelse om kompetansekrav i barnevernsinstitusjon

Vi viser til henvendelse fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet av 12. mai 2022 om krav til bemanning og kompetanse i barnevernsinstitusjon. Direktoratet ber om en avklaring av unntaksbestemmelsen i barnevernloven § 5-11 annet ledd, som i «særlige tilfeller» gir Bufetat adgang til å gi unntak fra kravet om relevant bachelorutdanning for fagpersonell som etter 1. januar 2022 ansettes i en barnevernsinstitusjon. Direktoratet viser til at unntaksbestemmelsen reiser prinsipielle spørsmål som bør avklares av departementet.

Direktoratet opplyser at kompetansekravet kan medføre rekrutteringsutfordringer for barnevernsinstitusjoner i forbindelse med ferieavvikling, og at direktoratet har mottatt bekymring om konsekvenser av det nye lovkravet. Direktoratet viser samtidig til at rekrutteringsutfordringer ikke er omtalt i lovbestemmelsen eller i forarbeidene som et grunnlag for dispensasjon. Dette med unntak for ekstraordinære ankomster av enslige mindreårige i omsorgssentre. Direktoratet viser videre til at rekrutteringsutfordringer for personell i barnevernstjenestene derimot er særskilt regulert i loven. Etter direktoratets oppfatning tilsier sammenhengen mellom bestemmelsene at rekrutteringsutfordringer som en hovedregel ikke gir grunnlag for dispensasjon fra minstekravet til kompetanse i institusjon.

Direktoratet vurderer at verken ordlyden eller forarbeidene til bestemmelsen tilsier at det kan gis unntak fra minstekravet til kompetanse for vikarer i forbindelse med ferieavvikling. Slik direktoratet ser det er avvikling av ferie ikke en særlig situasjon, men en del av normal drift i alle institusjoner. Direktoratet viser til at formålet med bestemmelsene har vært å øke kvaliteten i institusjonstilbudet, og at generelle eller vide unntak for midlertidig ansatte, herunder tilkallingsvikarer og ferievikarer, vil kunne medføre en risiko for at lovgivers intensjon om å øke formalkompetansen til ansatte i barnevernsinstitusjoner ikke oppnås. Etter

Postadresse
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo
postmottak@bfd.dep.no

Kontoradresse
Akersgt. 59
www.bfd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 793

Avdeling
Barnevernavdelingen

Saksbehandler
Christian Fredrik
Risvik Henningsen
22 24 24 14

direktoratets vurdering vil en vid dispensasjonsadgang for midlertidig ansatte kunne medføre risiko for mer bruk av personell fra bemanningsbyråer uten fast ansettelsesforhold til institusjonen og stabilitet og kontinuitet i personalgruppen. Direktoratet kan ikke se at det er reelle hensyn som entydig trekker i retning av en annen tolkning av bestemmelsen.

Gjeldende rett

Det følger av barnevernloven § 5-1 og 8-2 at Bufetat har et helhetlig ansvar for institusjonstilbudet på barnevernsområdet. Bufetat kan ivareta dette ansvaret enten ved å etablere og drive egne institusjoner, eller ved å inngå avtale om bruk av private institusjoner. Private og kommunale institusjoner kan bare benyttes dersom institusjonen er godkjent av Bufetat, jf. § 5-8. Institusjonen kan bare godkjennes dersom den drives i samsvar med krav i barnevernloven og forskrifter til loven, samt at institusjonen ellers drives på en forsvarlig måte. Bufetat har derfor et ansvar for at institusjonene oppfyller krav i barnevernloven og forskrifter til loven, herunder kravene til bemanning og kompetanse.

Krav til bemanning og kompetanse i barnevernsinstitusjon er nærmere regulert i barnevernloven § 5-11. Det er et grunnleggende krav at den enkelte barnevernsinstitusjon til enhver tid skal ha forsvarlig bemanning og kompetanse, jf. første ledd. Videre er det presisert at den enkelte institusjonen skal ha en stillingsplan som sikrer en faglig forsvarlig drift, og at institusjonen skal ha ansatt personell med tilstrekkelig nivå og bredde i kompetansen ut fra institusjonens målgruppe og målsetting. Bestemmelsen om krav til bemanning og de ansattes kompetanse er tolket slik at opp mot 50 prosent av de ansatte i den enkelte institusjon og avdeling må ha barnevernsfaglig eller sosialfaglig kompetanse for å oppfylle kravet.

Videre følger det av barnevernloven § 5-11 annet ledd at faglig personell som ansettes i en institusjon skal minst ha relevant bachelorutdanning. Kravet innebærer at faglig personell som etter 1. januar 2022 ansettes i en barnevernsinstitusjon som hovedregel må ha relevant utdanning på bachelornivå. Departementet legger til grunn kompetansekravet ikke er til hinder for at personell og tilkallingsvikarer som før ikrafttredelsen var midlertidig ansatt i en barnevernsinstitusjon, kan få forlenget sitt ansettelsesforhold eller gå over i en fast stilling.

Det fremgår av forarbeidene at det som hovedregel ikke bør være adgang til å ansette ufaglært personell i barnevernsinstitusjoner. Videre fremgår det at kravet omfatter faglig personell som ansettes i en barnevernsinstitusjon og at kravet omfatter både faste og midlertidig ansatte i statlige, kommunale og private institusjoner. Det fremgår videre at det med «faglig personell» siktes til personell som har som oppgave å gi barna som oppholder seg på institusjonen forsvarlig omsorg og behandling. Ansatte som ikke utfører slike oppgaver omfattes ikke av kravet. Eksempler på ansatte som ikke omfattes av kravet er merkantilt personell, vaktmester og kokk.

Det fremgår av barnevernloven § 5-11 annet ledd, at Barne-, ungdoms- og familieetaten i «særlige tilfeller» kan gi unntak for bachelorkravet for personell som ansettes etter 1. januar 2022. Bestemmelsen må ses i sammenheng med Bufetats ansvar for godkjenning av

institusjoner, og etatens ansvar for oppfølging og løpende kvalitetssikring både av private og statlige institusjoner.

Bestemmelsen innebærer at den enkelte institusjon eller institusjonseier i enkelttilfeller kan søke Bufetats regionsnivå om unntak fra kravet om bachelorgrad. Institusjonen eller institusjonseier må begrunne hvorfor søknaden bør innvilges.

Innvilgelse av søknaden forutsetter at institusjonen oppfyller de generelle kravene til faglig forsvarlig bemanning og kompetanse, samt at innvilgelse heller ikke går på bekostning av institusjonens mulighet til å oppfylle andre krav i lov og forskrift. Dette innebærer blant annet at en søknad om unntak bare kan innvilges dersom institusjonen likevel oppfyller kravet til forsvarlig bemanning og kompetanse og at innvilgelse heller ikke går på bekostning av institusjonens mulighet til å gi det enkelte barnet forsvarlig omsorg og behandling.

Som begrunnelse for unntaket ble det i forarbeidene vist til at dette vil gi mulighet til fleksibilitet i sammensetningen av personell for å ta høyde for en eventuell endring i innretning av institusjonstilbudet i fremtiden. Videre fremgår det av forarbeidene at bestemmelsen blant annet er aktuell overfor personell som ikke skal drive miljøterapeutisk endringsarbeid, men som skal bidra ved ulike former for aktivitetstilbud. Det ble vist til at det i enkelte tilfeller kan være ønskelig at faglært personale suppleres med personell med en annen bakgrunn eller kompetanse. Et annet eksempel nevnt i forarbeidene er personell med dokumentert erfaring og kompetanse om kultursensitiv tilnærming i møte med ungdom.

Kompetansekravet gjelder også for omsorgssentrene. I forarbeidene ble det lagt til grunn at dersom det skulle oppstå en situasjon der det er behov for en svært rask, men antatt midlertidig oppbygging av omsorgssentertilbudet, vil dette kunne regnes som et «særlig tilfelle» som omfattes av hjemmelen til å gi unntak fra fastsatte kompetansekrav. Det ble vist til den store variasjonen i behovet for plasser, og at det er mer krevende å planlegge og dimensjonere kapasiteten i omsorgssentrene enn i institusjonene. Departementet la videre til grunn at det kunne oppstå situasjoner der det ikke vil være praktisk mulig å oppfylle fastsatte krav til kompetanse.

Departementets vurdering

Unntaksbestemmelsen i barnevernloven § 5-11 annet ledd åpner for at regionalt nivå i Bufetat etter søknad fra institusjonen eller institusjonseier i «særlige tilfeller» kan gi unntak fra kravet om at faglig personell skal ha relevant utdanning på bachelornivå. I forarbeidene er det gitt eksempler på tilfeller som er omfattet av unntaket, men forarbeidene gir ikke en uttømmende beskrivelse av hvilke situasjoner som kan gi grunnlag for å gi unntak fra kompetansekravet.

Ledelsen ved den enkelte barnevernsinstitusjonen må planlegge bemanning og ferieavvikling på en måte som sikrer at institusjonen kan oppfylle krav i barnevernloven og forskrifter til loven, og at institusjonen ellers kan drives på en forsvarlig måte. Dette gjelder både de kravene som gjelder bemanning og kompetanse, og øvrige krav til innholdet i

institusjonstilbudet. Departementet er derfor enig med direktoratet i at planlegging av ferieavvikling inngår i den ordinære driften i barnevernsinstitusjonene, og at avvikling av ferie i seg selv alene ikke kan regnes som et «særlig tilfelle» som kan gi grunnlag for å gi unntak for kompetansekravet.

Departementet er også enig med direktoratet i at generelle eller vide unntak for midlertidig ansatte, tilkallingsvikarer og ferievikarer kan være et hinder for å oppnå intensjonen med de nye kompetansekravene i barnevernsinstitusjoner.

Spørsmålet er imidlertid om bruk av studenter og vikarer i visse situasjoner likevel kan anses som et «særlig tilfelle» som kan gi grunnlag for å gi unntak fra kravet om relevant utdanning på bachelornivå.

Barn som bor i en barnevernsinstitusjon, skal gis forsvarlig omsorg og behandling under hele oppholdet. At omsorgen utøves innenfor stabile og forutsigbare rammer, er en viktig del av det å gi det enkelte barnet forsvarlig omsorg. I enkelte tilfeller vil det å ha en kontinuitet i bruken av vikarer kunne gjøre det enklere å sørge for opplæring over tid, og at vikarene kan bli kjent med institusjonens verdier, rutiner og faglige plattform. Det vil igjen bidra til forutsigbarhet for barna og god kvalitet i institusjonstilbudet.

For å ivareta den faglige kontinuitet i institusjonenes arbeid og av hensyn til stabiliteten i omsorgstilbudet, kan det etter departementets vurdering være grunn til å vurdere unntak for kompetansekravet for personell som allerede før ikrafttreddelsen av kompetansekravet har opparbeidet en etablert tilknytning til en barneverninstitusjon. Etter departementets vurdering kan slike situasjoner anses som et «særlig tilfelle» som kan gi grunnlag for å gi unntak for kravet om relevant bachelor. Dette kan for eksempel gjelde for personell med et midlertidig arbeidsforhold som venter på en forlengelse av arbeidskontrakten, eller som tidligere har arbeidet i en barnevernsinstitusjon i forbindelse med ferieavvikling. At det er en etablert tilknytning forutsetter blant annet at personellet har gjennomført opplæring og har opparbeidet kjennskap til institusjonens verdier, rutiner og faglige plattform.

Enkelte institusjoner har lang erfaring med å benytte studenter som vikarer. Særlig innenfor relevante fagområder kan studenter i mange tilfeller ha gode faglige forutsetninger for å utføre enkelte arbeidsoppgaver på institusjonen. Studentene kan ha kunnskap blant annet om miljøterapi, kunnskap og forståelse om regler om barns rettigheter og bruk av tvang og andre inngrep og kunnskap om behandling av psykiske vansker og rus- og atferdsvansker. Etter departementets vurdering kan bruk av studenter som er i ferd med å gjennomføre en utdanning som er relevant for arbeid i en barnevernsinstitusjon derfor omfattes av unntaksbestemmelsens som gir Bufetat adgang til å innvilge en søknad om dispensasjon fra kompetansekravet. Departementet vil for øvrig vise til at det er positivt at studenter kan få erfaring med arbeid i barnevernsinstitusjon under studietiden.

Departementet legger til grunn at oppfølgingen av barna i forbindelse med ferieavvikling om sommeren i større grad enn ellers i året består i å bistå institusjonen med ulike former for aktivitetstilbud og andre arbeidsoppgaver som faller utenom kompetansekravet.

Departementet vil samtidig understreke at arbeidsoppgavene studentene skal utføre må tilpasses deres faglige forutsetninger. Hva dette innebærer avhenger blant annet av hvor langt den enkelte student har kommet i studiet, tidligere relevant praksis og arbeidserfaring og den enkeltes personlige egnethet og modenhet for oppgavene.

Departementet vil avslutningsvis understreke at unntak fra kravet om relevant bachelor forutsetter at den enkelte institusjonen likevel oppfyller de generelle kravene til forsvarlig bemanning og kompetanse, at dispensasjonen ikke går utover institusjonens mulighet til å gi det enkelte barnet forsvarlig omsorg og behandling og at institusjonen likevel vil bli forsvarlig drevet. Det er også en grunnleggende forutsetning at ledelsen ved institusjonen utøver tilstrekkelig kontroll og styring, og at personellet som er omfattet av unntaket gis nødvendig veiledning og oppfølging.

Ved behandling av en søknad om dispensasjon fra kompetansekravet må Bufetat dokumentere sine faglige vurderinger og hva vurderingene bygger på.

Departementet ber Bufdir om å snarest mulig gjøre denne vurderingen kjent for Bufetats regioner og for relevante ideelle og kommersielle aktører.

Med hilsen

Mette Kristin Solum (e.f.)
avdelingsdirektør

Christian Fredrik Risvik Henningsen
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer